

ПАРАЛЕЛІЗМ ЯК ОСНОВНИЙ ПРИНЦИП ТАНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ ТА ЙОГО ПРОЯВИ НА РІЗНИХ РІВНЯХ МОВИ

Костанда І. О.

Дослідженню танської поезії присвячено чимало робіт, проте найменш вивченими залишаються мовні засоби дії, характерні для поезії, які виконують текстотворчу та експресивну функції, це обумовлює актуальність та доцільність дослідження. Мета дослідження – вирішити проблему адекватності перекладу віршів, спираючись на принцип паралелізму. Завдання статті – розібрати особливості поетичного тексту, дослідити прояви паралелізму на різних рівнях вірша, виявити та обґрунтувати формальні ознаки паралелізму у складі танського поетичного тексту.

Оскільки лінгвістика є загальною наукою про мовні й розмовні структури, то тексти віршів також можна розглядати як складову частину цих структур. Розберемо деякі особливості поетичного тексту. В першу чергу, слід відповісти на питання, що таке текст взагалі. Існує велика кількість визначень цього поняття, це пов'язано зі складністю самого терміну, а також з його багатоплановим вивченням в різних галузях знань. У «Великому енциклопедичному словнику (Мовознавство)» дається таке визначення: «Текст (від лат. *textus* – тканина, сплетення, з'єднання) – об'єднана смисловим зв'язком послідовність знакових одиниць, основними властивостями якої є зв'язність та цілісність». Ми зупинимося на початковому для більшості лінгвістів положенні про те, що текст – це своєрідна єдність смислового змісту і мовної форми, особлива одиниця, що має свої закономірності побудови, а також свою синтаксичну та логічну схеми [Яйцева 2000, 14]. При цьому текст повинен мати такі ознаки, як інформаційно-логічна послідовність речень у тексті, яка досягається за допомогою всіх одиниць мови, охоплює змістовний, логічний, композиційний аспекти та виражає зв'язок елементів змісту, і логіка викладу за допомогою лексико-граматичних і функціонально-стилістичних засобів [Яйцева 2000, 17]. Ще однією характеристикою тексту є тематичний, концептуальний і модальний зв'язки, що проявляється в єдності теми, регулярному вживанні ключових слів та синтаксичному паралелізмі структури.

Лінгвістичний аналіз віршів епохи Тан дозволить виявити

важливі для розуміння китайської поезії особливості цих текстів, крім того, ми намагатимемося провести аналіз структури мови танських віршів відповідно до мовних рівнів (фонологічного, морфологічного, синтаксичного і так далі), які мають ієрархічні зв'язки. Фонологічний рівень є нижнім, оскільки фонема – одностороння одиниця (не має плану змісту), що використовується для побудови одиниць вищих рівнів – морфем і лексем. Кожен з цих рівнів має свою одиницю: фонологічний – фонему, морфологічний – морфему і так далі. Однак слід зауважити, що в старокитайській мові взагалі і в мові епохи Тан зокрема слова склалися з одного ієрогліфа, який був неподільним цілим, а отже, був фонемою, морфемою та лексемою одночасно [Горелов 1974, 54].

Отже, по-перше, розглянемо побудову танського вірша з точки зору фонологічного рівня. Насамперед, слід розглянути види танських віршів. Їх всього два види [何其芳 1956, 67]:

- за кількістю строф: 4 або 8 строф;
- за кількістю ієрогліфів: 5 або 7 у кожній строфі.

Звернемо увагу на деякі фонетичні особливості мови, зокрема на те, що вона характеризується обмеженою кількістю складів. Склади обмежені за кількісним складом; також послідовність звуків не може бути довільною та різноманітною. В одному складі не повинно бути більше 4-х звуків, а їх послідовність чітко визначена; склад формується з двох основних елементів, кожен з яких займає своє місце: приголосна частина (ініціаль) знаходиться на початку складу, може бути виражена лише одним звуком; голосна частина (фіналь) – у кінці складу, виражається як монофтонгом, дифтонгом, так і трифтонгом. З'єднання приголосної й голосної частин відбувається за певними правилами. Усього є близько 400 складів [Горелов 1974, 43]. Звучання складу не може бути повним без тону – зі зміною тону змінюється значення: позбавити склад тону – позбавити склад змісту. У давнину китайці повною мірою користувались особливостями тонів при написанні віршів, тож існує певна система тонів у танських віршах [何其芳 1956, 64]. Всі чотири тони при складанні вірша поділяють на два.

平 – це перший тон, що не має інтонаційних «підйомів» та «спадів», рівний за інтонацією та вільний за тривалістю.

仄 – це другий, третій та четвертий тони китайської мови. Третій та четвертий мають «підвищення» та «зниження» в інтонації,

норми тривалості. Другий тон має інтонацію, що різко підвищується. Ці три тони (2, 3, 4) протиставляються першому.

У добу Тан була розроблена досконала система рівних та нерівних тонів, що зробило лірику цієї епохи надзвичайно мелодійною та винятково музичною за звучанням [王功龙 2000, 304]. Вимоги до правил тонування у віршах доби Тан були дуже жорсткими.

Найважливіше правило тонування у танській ліриці – це чергування рівних та нерівних тонів, ефект «сплетення».

Правила поширюються на три паралелі:

1) у рядку рівні平 та нерівні仄 тони повинні чергуватися;
2) у двох суміжних рядках (1 і 2, 3 і 4, 5 і 6, 7 і 8) тони протиставляються;

3) у 2 і 3, 4 і 5, 6 і 7 рядках тони повинні співпадати.

Тобто в одному рядку тони потребують чергування: після рівного обов'язково має йти нерівний – 平仄, а після нерівного – рівний – 仄平.

Слід також відзначити, що два ієрогліфи, відділені паузою, становлять одне ціле, наприклад: 平平, 仄平 дорівнює 平, 仄仄, 平仄 дорівнює 仄.

Таке застосування тонів також вважається чергуванням. Танські вірші починаються з першого тону, таким чином, кінець 3-го, 5-го, 7-го рядків повинен закінчуватися нерівним тоном (仄), тільки кінець першого рядка може мати вільний тон (仄 й 平) [王功龙 2000, 128].

Види рядків.

Згідно з правилами про рівні та нерівні тони сформована таблиця.

- A. 平平 // 仄仄 平平 仄
B. 仄仄 // 平平 仄仄 平
C. 平仄 // 仄平 平仄 仄
D. 仄平 // 平仄 仄平 平

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □
для 7-ми для 5-ти ієрогліфів

Приклад 王维' 山居秋暝'

空山新雨后, 平平 平仄 仄
天气晚来秋, 平仄 仄平 平
明月松间照。平仄 平平 仄
清泉石上流。平平 仄仄 平
竹喧归浣女, 仄平 平仄 仄

莲动下渔舟。平仄 仄平 平
 随意春芳歇，平仄 平平 仄
 王孙自可留。平平 仄仄 平

На прикладі цього вірша видатного танського поета Ван Вей (701–761) ми можемо наочно прослідкувати чергування тонів в рядках.

У класичній китайській поезії склади з модуляцією тону протиставляються складам без тонової модуляції. У китайській метричній традиції рівні тони протиставляються ламаним тонам, так само, як довгі тонові списи – вершини складів – коротким. Отже, по суті, китайський вірш ґрунтується на протиставленні довготи і стислості. Складова система для танського вірша має першочергове значення; так, правила вживання слів, правила граматики і т.д., відходять на другий план: для дотримання правильного чергування складів дозволяється ними нехтувати. В основі вірша лежить, в першу чергу, звучання і такі прийоми як чергування тонів, ритм і т.д. грають головну роль, але не єдину. Хоча протиставлення складів служить, головним чином, для мелодійності, та розглядати його тільки з погляду звучання було б не зовсім вірним: це протиставлення обов'язково тягне за собою семантичне зближення протиставлених одиниць. Перш, ніж робити висновки про те, яким чином співвідноситься форма і зміст у вірші, слід звернути увагу на таку особливість танського вірша, як протиставлення ієрогліфів на базі схожості та відмінності.

Такий прийом має назву «паралелізм» – компонент, без якого неможливий аналіз східної поезії взагалі та китайської зокрема [王功龙 2000, 67]. Він являє собою симетрію, тобто схожість побудови та довжини частин вірша: симетрію строф, симетрію частин, з яких складається строфа [Кравцова 1994, 168].

Структура танського вірша відносно паралелізму має такий вигляд:

- перша та друга строфи мають назву 首联;
- третя та четверта строфи мають назву 颔联;
- п'ята та шоста строфи мають назву 颈联;
- сьома та восьма строфи мають назву 尾联.

Паралелізм у танському вірші, зазвичай, вживається у третій і четвертій та у п'ятій і шостій строфах. У перших та останніх двох строфах паралелізм може не вживатися взагалі.

Вивчаючи розмаїття варіантів паралелізму, учені щоразу

звертаються до китайської традиції, основоположної за своєю давністю, так і за глибиною проникнення. Широковідомим є складений Кукаєм в IX ст. трактат про літературну теорію, де перераховуються двадцять дев'ять видів паралелізму. Там виділено шість основних різновидів простого паралелізму: повторення, синонімія, антонімія, подібність, лексична й граматична подібність. Розбіжність буває: граматична, але не лексична; подібність й формальні пари: штучні зчеплення за лексичним значенням без граматичної подібності. Така велика кількість різновидів паралелізму обумовлена історично. Китайська поезія – найбільш рання поезія, принципом побудови якої був паралелізм. Ще П. А. Будберг, що працював з нерегулярними лінгвістичними явищами у сфері цієї китайської поетичної традиції, вважав різноманітні аспекти паралелізму – граматичний, лексичний, просодичний, а також полісемантичне навантаження координуючих слів і рядків – явищем, властивим лише китайській поезії.

Дуже важливо правильно перекласти зміст, тому для аналізу мови танських віршів треба проаналізувати засоби викладення інформації у вірші. Паралелізм виник у веньяні як необхідний засіб передачі змісту: у китайській мові немає чіткого розподілу на частини мови, тому функцію ієрогліфа у фразі важко визначити точно. Таким чином, розподіл будь-якого тексту на окремі, однакові за будовою частини, по-перше, допомагав краще зрозуміти функції окремих слів, а по-друге, за допомогою утворення чітко відокремлених фраз сприяв розумінню змісту тексту у цілому. Завдяки означеним властивостям паралелізм набув широкого вживання у китайській поезії, але необхідною складовою вірша є не лише визначена граматики-семантична побудова фраз, а також ритм та рима, до того ж у поезії переважають металогічні типи образів, усі ці ознаки, в цілому, накладають свій відбиток на паралелізм. Тому при читанні та перекладі віршів дуже важливо виявляти паралелізм та вміти правильно зрозуміти й використати його для перекладу складних місць.

Нами було досліджено різновиди паралелізму, а також правила його вживання у вірші. Китайські літературознавці виділяють десять видів паралелізму.

І. Точний паралелізм.

Точний паралелізм вимагає, щоб повнозначні або службові слова, що протиставляються у двох строфах, належали до одна-

кових лексичних систем, тобто до груп, які об'єднують один клас предметів, явищ, понять, дій тощо, а також точної граматичної симетрії побудови строф вірша. Розглянемо докладніше умови складання цього виду паралелізму:

1. Граматична симетрія строф при складанні точного паралелізму. Але, по-перше, у зв'язку з особливостями китайської мови роз'яснення потребує сам термін «граматика». Загальне значення терміну граматики: функціонування значущих одиниць мови на різних рівнях її [мови] структури, дослідження закономірностей зміни слів та принципи їх об'єднання при побудові висловлювання. Проте китайській мові притаманний аналітичний спосіб вираження граматичних значень, тобто характерною є морфологічна незмінність слова (у веньяні взагалі та у мові епохи Тан зокрема більшу частину складала слова з одного ієрогліфа, тому відсутність морфологічних змін прибирає межі між частинами мови) та використання службових елементів, які при сполученні з повнозначними лексичними одиницями утворюють складні граматичні форми. Отже, під граматикую у китайській мові через відсутність частин мови мають на увазі:

- розташування ієрогліфів у реченні;
- вживання спеціальних службових слів, що вказують на відношення між лексичними одиницями.

Тобто, граматичною симетрією визначають: розташування ієрогліфів та вживання службових слів у строфах, що складають паралелізм, повинно бути однаковим. Дві строфи мають однакову побудову, кожен ієрогліф однієї строфи виконує таку ж граматичну функцію, як і симетричний йому ієрогліф другої строфи.

2. Повнозначні або службові слова, що протиставляються у двох строфах, повинні належати до однакових лексичних систем, тобто до груп, які об'єднують один клас предметів, явищ, понять, дій тощо. До повнозначних слів у мові доби Тан належать:

- ієрогліфи з предметним значенням;
- ієрогліфи зі значенням характеристики людини, предмету, явища та ін.;
- ієрогліфи, що позначають дію.

Ієрогліфи з предметним значенням при розгляді точного паралелізму можна поділити на такі класи¹:

1. Небесні тіла та явища (сонце та місяць 日月);
2. Пори року, роки, загальні назви часу доби (рік та сезон 年节; ранок та вечір 晓晚);

3. Загальні географічні назви (гори та води 山水; великі та маленькі ріки 江河);
4. Загальні назви будівель, кімнат (вежа та башта 台楼; двір та господарство 门户);
5. Посуд (склянка та чашка 杯盘);
6. Зброя (ніж та меч 刀剑);
7. Одяг (одяг та головний убір 衣冠; шарф або косинка та стрічка 巾带);
8. Їжа, напої (чай та вино 茶酒; їжа та страва 餐饭);
9. Письмове приладдя (кисть та туш 笔墨, бумага та тушечниця 纸砚);
10. Літературна термінологія (вірші та римована проза 诗赋);
11. Рослинність (трави та дерева 木草; персик та абрикос 桃李);
12. Птиці, тварини, комахи, риби (черепаха та дракон 龟龙);
13. Людське тіло та душа (тіло та душа 身心; руки та ноги 手足);
14. Емоції, почуття та моральні якості (мораль та добропорядність 道德; здібності та почуття 才情);
15. Узагальнюючі назви для членів родини (батько та син 父子; старший брат та молодший брат 兄弟).

Слід відзначити особливість точного паралелізму, яка викликає труднощі при перекладі: існує ряд ієрогліфів, які у культурі Китаю традиційно протиставляються або мають синонімічний зміст, тобто деяким ієрогліфам притаманне традиційне поетичне значення та традиційне поетичне використання, тому їх вживання, зазвичай, також розглядається як точне. Розглянемо та пояснимо вживання таких ієрогліфів:

- 1) 有/无 є – немає;
- 2) 实/虚 правда – неправда;
- 3) 作赋/观书 складати римовану прозу – читати книжки;
- 4) 绿窗/朱户 зелене вікно – червоні ворота;
- 5) 宝马/香车 дорогий кінь – коштовний візок;
- 6) 伯乐马/浩然 кінь – осел;
- 7) 终/始 кінець – початок;
- 8) 疾/徐 швидко – повільно;
- 9) 六朝/三国 Шість Династій – Трицарство;
- 10) 诗/酒 вірші – вино;
- 11) 花/鸟 квіти – птахи.

Ієрогліфи зі значенням характеристики людини, предмету, явища та ін., можна поділити на такі класи:

- 1) по розміру (великий та маленький 大小);
- 2) по віку (старий та молодий 小老/老轻);
- 3) по кольору (яскравий та тьмянний 华暗; слід відзначити таку особливість, що у культурі Китаю традиційно протиставляються червоний та зелений кольори 红/绿, 青);
- 4) за вагою у прямому та переносному значеннях (тяжкий та легкий 重轻);
- 5) по зовнішньому вигляду (красивий та негарний 美/丑);
- 6) по внутрішнім якостям (ледачий та працелюбний 懒).

Ієрогліфи, що позначають дію, при складанні точного паралелізму не завжди протиставляються. Їх можна поділити за трьома основними ознаками:

- 1) ієрогліфи, що вказують на засіб руху дії (ходити та летіти 走飞; йти та їхати(верхи) 走骑; йти та бігти 走跑; 有/无 є та немає);
- 2) ієрогліфи, що вказують на самостійну або несамостійну дію (йти та вести 走);
- 3) ієрогліфи, що вказують на напрям руху (підійти та відійти 来/去, вгору та вниз 上下).

До службових слів, що складають паралелізм, у мові доби Тан належать:

- ієрогліфи, що вказують на ознаку дії (швидко та повільно 疾/徐);
- протиставлення числівника числівнику, без вираховування числа, позначеного ієрогліфом (три та два 二/三);
- лічильні слова (протиставляються так само, як числівники);
- сполучники, прийменники та модальні частки, що вказують на інтонацію (протиставляються сполучники сполучникам, прийменники прийменникам та ін., приклад: і та й).

Треба зауважити, що займенники у мові доби Тан також відносяться до службових слів, при складанні паралелізму протиставляють істоту та неістоту (приклад: він та воно 他/它).

II. Розширений паралелізм.

Характеризується граматичною симетрією строф, але повнозначні слова протиставляються без урахування їх приналежності до якоїсь лексичної системи, при цьому необхідно, щоб ці слова належали до однієї групи повнозначних слів, тобто ієрогліфи з предметним значенням протиставляються ієрогліфам з предметним

значенням, ієрогліфи із значенням характеристики людини, предмету, явища та ін. протиставляються ієрогліфам зі значенням характеристики людини, предмету, явища тощо.

III. Паралелізм за схожістю.

Характерною його ознакою є те, що ієрогліфи з предметним значенням, які мають протиставлятися, належать до подібних класів предметів, явищ, понять та ін. Так, наприклад, небесні тіла та явища протиставляються порам року, рокам, загальним назвам часових періодів; загальні географічні назви протиставляються назвам будівель, кімнат; меблі протиставляються одягу; рослинність протиставляється птахам, тваринам, комахам, риbam.

IV. Паралелізм в одній строфі.

Характерною його ознакою є те, що окремі ієрогліфи або словосполучення однієї строфи складають паралелізм з ієрогліфами, словосполученнями цієї ж строфи.

Етнопсихологічні особливості китайців безперечно відображені у мові і, відповідно, у стилістиці китайського вірша. Можна казати як про типові літературні прийоми, так і про специфічне, лінгвістичне оформлення китайського вірша. Тобто можна говорити про наявність певного набору формальних мовних ознак, існування яких необхідне для оптимальної реалізації естетики художнього твору.

Звертаючись до лінгвістичних аспектів вірша, зрозуміло, що увага зосереджена на таких лінгвістичних параметрах мови, як лексика, граматики, синтаксис. Тому такий стилістичний прийом, як паралелізм, проявляється через граматику, тобто граматичну побудову речення, також через лексику, шляхом добору потрібних слів.

На вибраних поезіях видатного поета доби Тан Лі Шан-іня ми зробимо спробу проілюструвати, як впливають світоглядні принципи на лінгвістичне оформлення китайського вірша. Лі Шан-інь – відомий китайський поет доби Тан. Його вірші відомі не тільки завдяки високій художності та поетичності, але й завдяки глибокому філософському змісту, та являють дуже цікавий матеріал для дослідження китайської мови, культури, менталітету. Як приклад, розглянемо вірш Лі Шан-іня «Дорогоцінна цитра».

У цьому вірші яскравий приклад паралелізму присутній у п'ятій і шостій строфах.

锦瑟	Дорогоцінна цитра
锦瑟无端五十弦,	У дорогоцінної цитри струн п'ятдесят, (їх всі) не врахувати,
一弦一柱思华年.	Кожна струна, кожен ритм нагадують про щасливий час молодості.
庄生晓梦迷蝴蝶,	У вранішньому сні Чжуан-чжоу бачить метелика,
望帝春心托杜鹃.	Імператор Ван (свої) весняні почуття передав зозулі.
沉海月明珠有泪,	У Південному морі, в світлі місяця, в перлах є сльози,
篮田日暖玉生烟.	Під сонячним теплом у яшми на Блакитному полі з'являється свічення.
此情可待成追忆,	Ці почуття перетворились на спомини,
只是当时已惘然.	Все це стало минулим.

П'ята строфа: «沉海月明珠有泪, ...». Переклад: «У Південному морі, у світі місяця, у перлинах є сльози...». У Китаї є легенда: вночі з моря підіймається мушля з перлиною та відкривається на зустріч місяцю, перлина відбиває світло місяця та сама починає сяяти. Та вже важко розрізнити, де насправді місяць, а де перлина: місяць як сяюча перлина на небі, а перлина як сяючий місяць у воді. Окрім того, китайці вважали, що перлини – то сльози русалок. Все зливається воедино, основою всього є сльози: у морі – тому що у ньому є перлини, у перлинах – тому що перлини це сльози русалок, і навіть у місяці – бо місяць та перлина становлять одне ціле.

Шоста строфа: «篮田日暖玉生烟». Переклад: «Під сонячним теплом у яшми починає з'являтися свічення». Слід відмітити та проаналізувати деякі особливості лексики:

«篮田» *lantian* перекладається як «Лазурне поле» – це назва гори, де добували яшму;

«日暖» *ripuan* перекладається як «сонячне тепло», де «日» – це «太阳» сонце, а «暖» – це «暖和» тепло;

«生» *sheng* – це «发生» виникнути, з'явитися;

«烟» *yan* – це «似光的烟», «свічення, що нагадує імлу».

У давнину вважали, що від яшми, при сонячних променях іде сяйво, це сяйво можна побачити лише здалеку, тому красу сяючої яшми можливо оцінити лише милуючись каменем на відстані.

П'ята та шоста строфи являють собою паралелізм, точніше такий його різновид як антитеза. Антитезою у поезії називається

особлива стилістична фігура, що полягає у протиставленні двох або більше рядків, ієрогліфи мають антонімічне значення. Але протиставлення може бути як у всій строфі у цілому, так і в окремих словах, фразах. У даному випадку протиставляються лише ті ієрогліфи, які бажає виділити автор, які на думку автора є більш цінними для розкриття змісту. Ці ієрогліфи:

«沉还» та «蓝天» тут наводяться у протиставлення морю;

«月明» та «报日暖» тут у протиставлення холодному світу місяця наводиться сонячне;

«珠» та «玉» перлина є носієм інської енергії, складається зі сльоз та відбиває світло місяця, у протиставлення їй яшма – носій янської енергії.

Таким чином, у п'ятій строфі підкреслюються «холодні» риси: вода, сльози, сяйво місяця, яке не зігріває, перли зі сльоз. У шостій строфі, навпаки, підкреслюються «теплі» риси: земля, тепло сонця, яшма, від якої йде свічення.

У сьомій та восьмій строфах паралелізму немає, бо ними закінчується вірш, вони повинні підводити підсумок. На цьому прикладі ми розглянули правила вживання паралелізму у вірші.

Тепер розглянемо ще і на прикладі вірша Лі Шан-іня «Палац Суй»:

紫泉宫殿锁烟霞, 欲取芜城作帝家。 玉玺无缘归日角, 锦帆应是到天涯。 于今腐草无萤火, 终古垂杨有暮鸦。 地下若逢陈俊主, 岂宜重问俊庭花。	Палац фіолетових струменів скутий у димці зорі, Бажає зробити запусіле місто будинком імператора. Яшмовій печатці не таланить потрапити до чоловіка з кругловидими скронями, Парчеві вітрила повинні дійти горизонту. До цього часу немає у гнилій траві вогнів світлячків, Здавна на вербах є темні ворони. Якщо під землею зустрінеш правителя Чень Нащо питати його про квіти в саду.
--	---

У цьому вірші точний паралелізм знаходиться у п'ятій та шостій строфах, тут також протиставляються не всі ієрогліфи, а лише ті, які прагне виділити автор. Ці ієрогліфи:

«于今» «до цього часу» та «终古» «здавна» – це службові слова, що вказують на ознаку дії, паралель наводиться між двома ієрогліфами з синонімічним змістом;

«腐草» «гнила трава» та «垂杨» «верби» – це ієрогліфи з пред-

метним значенням, тут є протиставлення ієрогліфів, що позначають рослинність, тобто трави та дерева;

«无» «немає» та «有» «є» – це два ієрогліфи, які позначають дію, та протиставляється наявність чи відсутність.

Таким чином, утворюючи паралелізм, автор поглиблює зміст та допомагає читачу краще зрозуміти ідею твору.

Розглянемо як приклад вірш Лі Шан-іня «Облетілі квіти»:

落花 高阁客竟去, 小园花乱飞。 参差连曲陌, 迢递送斜晖。 肠断位忍扫, 眼穿仍欲归。 芳心向春尽, 所得是沾衣。	«Облетілі квіти» З високого терему гість назавжди пішов, По опустілому парку кружляють облетілі квіти, Злетять – течуть уздовж стежок, Супроводжують поглядом сонця косі промені. Душа так страждає – шкода подвір'я мести, Очі прогледіла – треба вертатись. З серця пішов аромат, як весна, Лишився на спогад у гірких сльозах одяг.
--	--

Паралелізм у цьому вірші знаходиться у першій та другій строфах, протиставляються:

«高» «високий» та «小» «маленький»;

«阁» «терем» та «园» «сад»;

«客» «гість» та «花» «квіти»;

«竟» «назавжди» та «乱» «безладно»;

«去» «піти» та «飞» «летіти».

Кожна окрема пара ієрогліфів належить до одного типу ієрогліфів, але до різних лексичних систем. Однак паралелізм у змісті все одно присутній: фрази «гість назавжди пішов» та «кружляють облетілі квіти» протиставляються, тобто проводиться паралель між цими подіями. Тут облетілі квіти виступають як символ минулого кохання, пройшла весна – минули почуття («з серця пішов аромат, як весна»), «душа так страждає – шкода подвір'я мести», тому що облетілі квіти нагадують про почуття і є узагальненим образом кохання. Воно зів'яло, наче пелюстки, підмітаючи їх, ніби вириваєш з серця спогад. За допомогою паралелізму автор протиставляє ієрогліфи різних лексичних систем, що робить зміст об'ємним, дозволяє читачу, завдяки дотепному протиставленню, побачити явища та дії, елементи та форми у іншому світі.

Ми розглянули види паралелізму з точки зору принципів відбору лексики, але, як бачимо з вищезазначених прикладів, паралелізм розподіляє будь-який текст на окремі, однакові за

побудовою частини та проводить між строфами аналогії. І, перш за все, саме на цю його особливість перекладачу треба звернути увагу, бо завдяки паралелізму, по-перше, можна краще зрозуміти функції окремих слів, а по-друге, за допомогою утворення чітко відокремлених фраз, зрозуміти зміст вірша у цілому. У китайській мові, особливо у мові віршів доби Тан, нема чіткого розподілу на частини мови. У віршах доби Тан функцію ієрогліфа у фразі важко визначити точно, тому при читанні та перекладі віршів паралелізм є необхідним засобом, що допомагає правильно перекласти зміст.

Розглянувши фонологічні й лексико-граматичні складові танського вірша, ми можемо зробити такий висновок: структура поезії заснована на принципі зіставлення за подібністю і відмінністю, на безперервному паралелізмі. За допомогою зіставлення тонів за подібністю й відмінністю звучання одиниць, що є носіями цих тонів, поезія може розглядатися з точки зору схожості і/або відмінності значень [王功龙 2000, 148]. Паралелізм, де зіставлення чітко виражене, пов'язаний зі структурою вірша. Можна стверджувати, що чим яскравіше виражений паралелізм у формальній структурі, в лексиці, в граматиці й у виражальних засобах, тим виразніше виявлятиметься паралелізм у змісті поезії.

¹ В дужках приклади протиставлень понять, явищ, предметів, властивостей тощо при розподілі ієрогліфів з предметним значенням на класи.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Большой энциклопедический словарь** (Языкознание). – Москва, 2000.
2. **Горелов В. И. Стилистика китайского языка.** – Москва, 1974.
3. **Кравцова М. Е. Пoesия Древнего Китая.** – Санкт-Петербург, 1994.
4. 王功龙 主编。古诗词民歌精品新注/唐诗三百首。 – 哈尔滨, 2000.
5. 何其芳。关于写诗和读诗。 – 北京, 1956.